

Կեցցէ անձն իմ՝ զի զքեզ օրհնեցէ,
 Աղօթէր առ Տէր ոմն մարգարէ.
 Սա գողէր կայսեր զործովք իւր ասէր,
 Մեղցի անձն իմ՝ զի զհօյրք քս կեցցէ:
 Զինուոր զիւցազո՛ւն քաջիկ սա մարտեաւ,
 Մինչև զաջ ձեռնըն թնդանօթ տարաւ,
 Դենեբալութեան պատուով, թոշակաւ,
 Եւ աստեալութեամբ ճոխ պսակեցաւ:
 Բայց և հոգեօր հարկ սա Աստուծոյ
 Հատոյց հոգալով զաղքատաց հոգւոյ,
 Թէ՛ իւր ազգակցաց և թէ՛ ստարաց,
 Պատրաստեաց սեղան սրբովք զրամոյ:
 Այլ միայն զիւր գոյս արկ ի դանձանակ
 Աստուծոյ, այլ և եղև օրինակ
 Յոյով համազդեաց, որք բանիւ սորա
 Չանեցին նուէրս յաղքատաց ճարակ:
 Խոստացար Փրկի՛չ մեզ բանիւ քոյին,
 Թո՛ղ որովաճք դացն անդ զողորմութիւն.
 Աղքատասիրի տուր հոգւոյ սորին
 Բո՛ղ զողորմութեամբ զբոյժ Արքայութիւն:
 Ամէն.

*Надпись на надгробномъ памятни-
 кѣ Генералъ-Майора и Кавалера Пав-
 ла Моисеевича Меликова.*

Веленью Господа покорный,
 Царю онъ долгъ свой заплатилъ
 И жизнь Ему онъ посвятилъ.
 Въ любви къ отчизнѣ непритворный
 Онъ за отчизну шёлъ на бой
 Съ неустрашимой душой.
 Молился Господу Пророкъ
 Продолжить жизнь его земную
 Чтобъ Господа хвалить онъ могъ,
 А сей герой любовь святую.
 Къ Царю и царству доказалъ
 За благо, за спасенье трона,
 За честь народа и закона
 Онъ лучше умереть желалъ.

Въ войнѣ для Русскихъ незабвенной,
 Воиномъ храбрый и герой
 Остался съ лѣвою рукой.
 Отъ службъ, боляю немощенный,

Съ наградою уволенъ былъ,
 И знаки чести получилъ.

Царю слуга, отчизнѣ сынъ —
 Онъ добрый Христианинъ.
 Исколь охотно шёлъ на брань:
 Съ такою же ревностію уанъ.
 Онъ Богу воздавать старался;
 Любилъ алчущихъ питать;
 Гайкановъ миловалъ, и тѣлался
 Всѣмъ бѣднымъ слезы осушать.

Не только отъ щедротъ своихъ
 Давалъ онъ бѣднымъ и безроднымъ.
 Онъ былъ примѣромъ для другихъ
 И былъ примѣромъ не безплоднымъ:
 Соотчичей исполнилъ жаръ
 Священнаго соревнованья,
 Они несли твои стаганья
 Христовой меньшей братьи въ даръ.

Христе! Ты милость и пощаду
 И въ небѣ вѣчную награду
 Не ложнымъ словомъ обѣщай
 Тому, кто бѣдныхъ призывалъ.
 Его помилуй, пощади,
 И въ царствіе Твое введи.

Сочинено Архіепископомъ Михаиломъ Силантьемъ,
 переведено съ Армянскаго на Русскій языкъ Прото-
 іереемъ Іоакимомъ Меликовымъ.

ՍՈՒՐԶԱՆԳԱԿԻ ԲԻԻԶԱՆԳԱՆ.

Ի ԶՄԻՌՆԻԱ.

*Հառեալը ուրախութեամբ ընթեր-
 ցանք Չմիւռնիոյ Արշալոյս օգտաւէտ լը-
 բազրոյ մէջ:*

Քաղաքիս Աղքատասիրաց ընկերութեան վիճա-
 կահանութիւնն Յուլիս 1ին օրինաւորապէս ի գործ
 դրուելով, զթիւ առաջին բաժնին՝ որ 10,000
 լուրուշ էր, շահեցաւ յարդոյ Գիւղոս աղա Օ-
 հանեան. որ նոյն գումարէն 2500 լուրուշ յիշեալ

Աղքատ ընկերութեան և 2500 զուրուշ տեղւոյս աղգային հիւանդանոցին նուիրելով, մնացեալ 5000 զուրուշն միայն իրեն յատկացոյց: Այս առատասիրտ զգացմանց բարեգործութիւնն՝ անշուշտ գովութեան և յատուկ շնորհակալութեան արժանի է: Աղքատասիրաց ընկերութիւնն իւր յատուկ շնորհակալութիւնն հետեւեալ նամակաւ կը յայտնէ հրապարակաւ. իսկ աղգային հիւանդանոցին հոգաբարձութիւնն անշուշտ բանիւ բնութանց վճարած պիտի լինի իւր շնորհակալութեան պարտքը:

Իւլիք, 48 Յուլի 1875.

Յարգոյ խմբադիր Արշալուսոյ,

Յուլիս 1 ին՝ ի նպաստ Աղքատասիրաց ընկերութեան վիճակահանութիւնը ամենայն օրինաւորութեամբ կատարուելով, առաջին թիւը՝ որ 10.000 զուրուշ էր, մեծաւ Օհանեան նիկողոս աղան շահեցաւ: Պարտ կը համարվի մեղ ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան, որ յիշեալ աղքատասէր աղան հաճեցաւ 2500 զուրուշ Ընկերութեանս նուիրել. ընդ որ մեր խորին շնորհակալութիւնը կրկնութեամբ մատուցանել նմա հրապարակաւ:

Հաճեցէք, յարգոյ խմբադիր, ձեր պատուական լրագրոյն մէջ հրատարակել սոյն զրութիւնը և ընդունել մեր յարգանաց հաւաստիքը:

Ի զիմաց Աղքատ ընկերութեան

Պ. Թ. Պէրէյաշուքեան, գլխ. — արեւմտեայ

Ս. Դ. Պապիւշեք, գլխ. — արեւմտեայ:

Արշալուս, Թ. 726.

ԱՂՔԱՍՏԱՒԻՐՈՒԹԻՒՆՔ.

Պօլսոյ Օրագիր լրագրոյ մէջ կարդացինք, զի Ս. Աստուածածնի կիրակի օր (Օգոստ. 12) մտքատան 130 ի չափ բնունակիրներ 6—7 ոչխար նուիրելով Ս. Փրկչեան հիւանդանոցին՝ լաւ կուշուք մը տուին պատասպանելոց:

Երկուշաբթի օր ալ տիկին Հռիփսիմէ Զամպաբեան, ընկերակցութեամբ իւր եղբոր Գէորգ էֆէնտի Զարգարեանի և նորին ընտանեաց, ճոխ

հացկերոյթ մը տուաւ Աղք. հիւանդանոցի, թէ նիւթապէս և թէ բարոյապէս մխիթարելով զանոնք այսպիսի նուիրական օր մը:

Փառաքելի էր որ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան Ատենապետին Քրոջ սոյն բարեգործական և ազգասիրական օրինակին հետեւէին Աղգային ուրիշ տիկիներ ալ:

Օրագիր, Թ. 1015 Օգոստ. 15.

ՆՈՒԷՐ ԵՐԱՄԵԱՆ ՊԷՅԻ.

Վսեմափայլ Արրահամ Պէյ Երամեան՝ անմահ յիշատակաց արժանի ազգասիրական մեծ գործ մի գործեց այս օրերս, 250 լիւրայ շնորհելով՝ Գումգափուի դրսի երկսեռ վարժարանին հաստատ եկամուտ լինելու համար:

Նորին վսեմութիւնը այսպիսի ազգօգուտ գործերով կապացուցանէ, թէ ինքը ոմանց պէս մոռցած չէ իւր ազգը, կսիրէ զանի, և պատրաստ է ձեռնառնել ինչ նորա օգտին ու յառաջադիմութեան համար:

Սհրաւիրեմք մեր ձեռնհաս աղգայինները՝ հետեւի վսեմափայլ Արրահամ պէյի այս զիցազնական օրինակին, թօթափելով իրենցմէ անտարբերութեան ոգին:

Փունջ.

ԱՂԳԱՅԻՆ ՏԱԳՆԱՊ Ի ՊՕԼԻՍ

Ի ներկայս Պօլսոյ Մերազնեայց մէջ տիրած ցաւալի երկպառակութիւնը և Վարչական անախնութեան տաքնապն օր ըստ օրէ ծանրանալով, Երեսփոխանական Ժողովն յերկուս հերձուած է այս ինքն՝ Աջակողմեան և Չախակողմեան կուսակցութեանց, և առաջինն կրողկանայ երեսուն և վերջինն վախճուն անդամներէ, և Մասիս և Մեղու Աջակողմեանց, իսկ Օրագիր, Ասիա, Մամուլ, Փունջ և Հայրենիք լրագրերն Չախակողմեանց բերաններն հանդիսացել են, և մեծ բանակոխութեամբ կշարունակուին միմեանց մէջ:

Այս մասին մեր Պօլսոյ նամակագիրն երկար տեղեկութիւնք և ուշադրութեան արժանի դիտողութիւնք հաղորդած է ճշմարտութեան ակոյնեան կանգնելով. թէպէտ խահմութիւնն կտալէ զայն լուծեան տալ, սակայն չկամենալով Ռուսաստանաբնակ մերազնեայց հետաքրքրութիւնը իս-

պառ զրկել, հետեւեալ համառօտ տեղեկութիւնքը կիսութեամբ հրատարակել:

Աստ արժան է յաւելուլ, որ ինչպէս Վարչական տաղնապին ծագած Օգոստ. 31 Ընդհ. Ժողովոյ վերայ տեղեկութիւն տուինք անցեալ ամսագրոյ մէջ, նոյնպէս հարկ էր տալ Օգոստ. 24 թ. (1917 թ. 24) Ընդհ. Ժողովոյ անցից վերայ, սակայն դայն Տիմիտայ Մեղուի մէջ կատարուած տեսնելով, — զոր Մասիսի թերթէրէն օրինակած էր, որոյ մէջ լրագրաց մեծագոյն մասի բողոքանաց և հրատարակած տեղեկութիւնաց հակառակ կէտեր կան, — և որպէս զի անկողմնակալութեան արգար մի պարտք ևս կատարեմք՝ միանգամայն շահակողմէանց բողոքանաց և ընթացից վերայ մի համառօտ գաղափար տամք, Օգոստ. 31 թ. երէնից Ժողովոյ Երեսօ. նկարագրին հետ հետեւեալ Փունջէն կրնորինակեմք աստ, և որ այս խնդրոյս մէջ ամենէն հանգարտ կցրէ և իւր գիտողութիւնքը կը հրատարակէ:

ԵՐԵՒԱՆԻՑ ԽՕՍԱԿԵՈՒԹԻՒՆ.

Երեսօրհանական Ընդհանուր Ժողովն երէկ (Օգոստ. 31) չկրցաւ նիստ ընել, ինչպէս յայտնի է 59 երեսօրհանաց, հանդերձ երկու ատենապետներով (Յարութիւն պէյ Տատեան և Ստեփան փաշա Արսլանեան) ըստ սովորութեան Ղալաթիոյ եկեղեցին և միայն մէկ անգամ զընդհանուր նիստ ուղեկուծ համար:

Ատենապետ պէյին կողմանէ կանխաւ Ս. Պատրիարք Հօր հաղորդուեցաւ երեսօրհանաց մեծագոյն մասին յիշեալ առաջարկութիւնը, բայց նորին Սրբազնութիւնը չհաճեցով՝ ըստ այնմ երկրորդ հրաւիրադիր մը հրատարակել, զիւանին իմաստութեան ու խոհմութեան յանձնեց տնօրինել դարձան. սակայն ատենապետ պէյը երկրորդ անգամ՝ ազդարարեց թէ պայտիսի ծանր պարագայի մը մէջ ինք չկրնար ուրիշ տնօրէնութիւն մը ընել:

Այս կողմն՝ այսպէս. գանք միւս կողմին:

59 երեսօրհաններէն դուրս մնացած երեսօրհանք երէկ Մայր Եկեղեցին հաւաքուեր են. Աստեղ թիւր 30 էն աւելի չէ եղեր. Ռուսինեան է-

Ֆէնտին առժամանակեայ ատենապետ կարգելով՝ ատեան բացեր և 1¹/₂ ժամու չափ խօսակցեր են. Աստեղ մէջ տեսնուեր են՝ 50 էն երկու հօդի, որոց մէկը Մարգարեան Յարութիւն էֆէնտին է եղեր, իսկ միւսը Բէրէսթէճեան էֆէնտին, զոր ճաննալու պատիւը չունիմք. Իզմիրեան Մատթէոս վարդապետն ալ՝ որ բարձրաստիճան եկեղեցականաց հետ ինքն ալ ստորագրած է գոնիակ նստին առաջարկութիւնը, երէկ զացեր նստեր է, ըստ ոմանց՝ չկրնալով դիմադրել Ս. Պատրիարք Հօր ստիպմանց: 200 ի չափ ալ Ժողովուրդ ներկայ է եղեր. Խօսակցութիւնն սկսեր է նախ ուղեր են հասկանալ թէ 59 ին մէջ գտնուող և այն պահուն իրենց մէջ երեւոյր երեսօրհանք ինչ նպատակաւ ստորագրեցին. Մարգարեան և Բէրէսթէճեան էֆէնտիններուն ինչ պատասխանելն չիմացանք. թէ և բան մը ծամմեր են, սակայն ներկայ եղող ունկընդիրներէն շատերը չեն կրցեր հասկանալ, բայց Իզմիրեան Մատթէոս վարդապետն ըսեր է, թէ ի՞նչպէս չստորագրէր գոնիակ նստի առաջարկութիւնը, քանի որ կը տեսնէ թէ Ընդհանուր Ժողովը անտարբեր կըլտնուի նոյն իսկ իրեն դէմ եղած ցոյցերուն առջև, և քանի որ ինքը ազատութիւն չունենար իւր կարծիքն յայտնելու. և աւելցուցեր է թէ ինքը միշտ Ժողովոյն նիստերուն ներկայ կ'գտնուի, երբ ցոյցեր չըլլան և անդորրութիւնն ու օրինաւորութիւնը տիրապետեն. Ասկէց յետոյ, երեսնից մէջէն սկսեր են խօսիլ. Ռաճը պնդեր են որ երբէք կարեւորութիւն չտրուի 59 ին առաջարկութեան. ուրիշ մը ուղեր է որ այսպէս շարունակեն թէ և սակաւութիւն են, և ըստ օրինի հրաժարեալ հրատարակեն 59ը, երբ հետզհետէ երբ անգամ բացակայ գտնուին. անդիէն մէկը պատասխաներ է թէ իրենք չեն կրնար հրաժարեցնել զանոնք, քանի որ՝ որ և է որոշում չեն կրնար ընել մեծագոյն մասն չունենալուն համար. ուրիշ մը բաւական նախատական զրոյցներ ըրեր է 59 ի դէ՛ր, և մէկ քանին ալ ձայնակցեր են, բայց մեջերսուն մէկը իմաստութեամբ յանդիմաներ է զանոնք և լռեցուցեր է. մէկն ալ լրագրի մը դէմ բողոք բարձր է երեսօրհանաց համար Էմիւլը ըսիւր ծանուցանելով, ուրիշ մ'ալ առարկեր է:

(*) Այսպիսի շատ անգամներով կ'ընտան է նոյն Ժողովն ի մեծագոյն մասն չբողոքող, և ի հաստատութիւն շատ գաղտնիքներ ի լոյս կ'ընեն: Ծ. իմ. Ար.

Թէ 59 երեսփոխանք պէտք է որ ժողովին զան և ժողովոյ մէջ ընեն իրենց առաջարկութիւնը, և թէ արտաքոյ նստի եղած որ և է առաջարկութիւն ընդունելի չէ: Աւերջապէս՝ նկատելով որ իրենք փոքրագոյն մասն են, նկատելով որ դռնփակ նիստ ընել ուղղոյնքը մեծագոյն մասն կկազմեն, և չեն կարող հրաժարեցունել զանոնք, նկատելով որ առանց նոր տնօրէնութեան մը կաբելի չէ երեսփոխանական ժողով գումարել և մեծագոյն մասն ունենալ ու որոշում տալ, համաձայնեք են առաջարկել Ս. Պատրիարքին, որ Ընդհանուր ժողովոյ ղեկանին հետ խորհրդակցելով՝ խոհանութեամբ արժանին տնօրինութի, և նոր հրաւիրագրով ժողով գումարի:

* *

Գալով երեսնից խօսակցութեան, չեմք կրնար չմեղադրել անոնցմէ մէկ քանին, որ խոհանութիւնը բոլորովին մէկ դի գնելով՝ քերականին եկածը թող կուտան, կնախատեն իրենց պաշտօնակից երեսփոխանները, մինչդեռ անոնց մէջ իրենցմէ շատ աւելի ազգասէր, հանձարաւոր և ազնուական անձինք կգտնուին: Այս 59 երեսփոխանաց զանփակ նստի առաջարկութեան դէմ երեսնից ոմանց ամենէն ղլխաւոր, ամենէն զօրաւոր փաստն է բնել, թէ 59 երեսփոխանք իրաւունք չունին դրան առաջարկութիւն ընել, թող ներկայ դրանուն ժողովին և իրենց առաջարկութիւնն ընեն,

Արդարեւ ընդունելի է այս փաստը ուրիշ պարագայի մէջ. բայց ներկային համար այնպէս չէ. 59 երեսփոխանք որոշում չեն ընել, այլ՝ վերջին նստին մէջ ոմանց առաջնորդութեամբ և զրգուութեամբ տեղի ունեցած «կոտորած» շարժումներէն ու ցոյցներէն հարկադրելով ու վախճալով՝ կատաղական որ այս նիստն զանփակ լլլայ: Այսինամբ, կրան, իսկ երեսնից մէջէն ոմանք կպահանջեն որ ժողովի զան, դռնաց նիստ լլլայ, և այն դռնաց նստին մէջ խօսին ու առաջարկեն զանփակ լլլալու պէտքը: Ահա պահանջում մը, որ բոլորովին անիրաւ է և անգործադրելի: Եթէ Ս. Պատրիարքն ալ այսպէս առարկէ, մինչև վերջը պնդէ, Ընդհանուր ժողովոյ գումարումն անկարելի պիտի լլլայ, պատակտումը պիտի տիրէ, ազգային գործերը երեսի վրայ պիտի մնան, և թերեւս այնպիսի հետեւանքներ յառաջ գան, որոց համար մանաւանդ Ս. Պատրիարքը ամենածանր պատասխանատուութեան տակ մնայ թէ ներկային և թէ ապագային առջև: Ս. Պատրիարքը եթէ կխորշի արատաւոր համբաւ ունենալէ, պարտի ամենայն խոհանութեամբ շարժիլ և չանսալ իւր շուրջը եղողներուն ձախող խրատուցի, Ընդհանուր ժողովը ուրիշ անգամ ալ զանփակ նիստ ըրած է:

այս առաջինը չպիտի լլլայ: 59 երեսփոխանաց տոբագրութեանց շարքը թող քննէ Ս. Պատրիարքը, կրնայ բնել երեսնից ոմանց պէս թէ անպիտան մարդիկ են ամենքն ալ. ինչ կուզեն ասոնք. — միայն մէկ անգամի համար դռնփակ նիստ ընել: Այս առաջարկութեան գործադրութեան համար երեւք դժուարութիւն չկայ, նոր բան մը չէ, և ուղղոյնքը երեսփոխան են, և մանաւանդ երեսփոխանութեան մեծագոյն մասը կկազմեն:

Նոյն. Թ. 819, Սեպտ. 1.

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՏՈՎՆԱԳՆ ԵՒ ԻՒՐ ՀՈՍԱՆԲԸ:

Հետեւեալը ցաւ ի սիրտ պէտք է ընթեռնուի:

Գաղտնիք մը դարձած է գրեթէ թէ մեր ազգին մէջ ինչու համար հանրական խնդիր մը պատահելուն պէս, այդ խնդիրն ազգը կը յուզէ կը պատակտէ և այնպէս ժամանակ մը ամեն բան անիշխանութեան մէջ յարատեւելէ վերջը, ուր ուրեմն ամենայն ինչ կը հանդարտի և կսկսի ազգըն իր կորուստներուն տեղը լցնել աշխատիլ:

Այս գաղտնիքը պարզելու համար բաւական է արդի վարչական տաղտալին մէն մի պարագաները քննել միանգամ, և պիտի տեսնենք որ պատրիարքէն սկսեալ մինչև յետին ազգային պաշտօնեայն ինչպէս նաև խմբագիրք, քահանայք, վարդապետք և եպիսկոպոստներ մասնաւոր զերեր ունին խնդրոյն մէջ կատարելու, բնել կուզենք՝ ամենքն ձեռք ձեռքի տուած ինկած են հոսանքին առջև առանց ասոնցմէ զուրադ մէկը գտնուելու, որ ազգային նաւուն ղեկը բռնէ:

Երկու կուսակցութիւն կարծեօք իրարու հակառակ, այն աստիճան կընդդիմամարտին և կը զինին իրարու դէմ, որ պահ մը կը մոռնան թէ՛ երկզքին իսկ միեւնոյն ազգին անդամներն են:

Վիճակ մը՝ որ որչափ ցաւալի, նոյնչափ և վատնգաւոր է:

Այսպիսի պարագայից մէջ ազգային լրաիրք նուիրական պարտաւորութիւն մը ունին կատարելու. լրագիրք, որք հասարակաց կարծեաց առաջնորդներն լլլալով պարտաւոր են այդ յուզման մէջ կարի գզուշաւոր վարուիլ և ազգին ղեկը գործածելով չթողուլ, որ ազգին շահն մասնաւորաց կրկնէ զո՛հ երկմայ. չը թողուլ որ ամեն օրինաւորութիւն սխալ թարգմանութի, ամեն ճշմարտութիւն խնդալիւրի և հասարակաց կարծիքը այսպէս դէպ ի յուզեալ խնդրոյն այն կողմը հակի, որմէ ոչ եթէ բարեք մը՝ որչափ շարք մը կրնայ յառաջ գալ:

Ըսել կուզեմք թէ՛ ազգին ղեկավարները լրագիրք են, այլ քանի մեծ կըլլայ ազգին վտանգը՝ երբ նոյն իսկ ղեկավարք կոյր մոլեպնութեան մը գործիքն եղած են:

Ներկայ վարչական տուարկաներն յայտնի է, որ Ս. Պատրիարքն և Քաղ. ժողովն են, որոց երկուքն ալ զիրար ամբաստանած են և երկուքն իրարու հակառակորդն:

Քննութիւններն և մինչև այսօր եղած յայտնութիւններն ապացուցին թէ՛ ասոնց երկուքն ալ՝ այս ինքն Ս. Պատրիարք և Քաղ. ժողով պախարակուելու կողմեր ալ ունին, գովութեան արժանի կողմեր ալ, այս ինքն ոչ Ս. Պատրիարքն անմեղ դառնուկ մ' է և ոչ Քաղ. ժողովն. նոյնպէս նաև ոչ Ս. Պատրիարքն, իրեն ղէմ՝ ի խաչ հան զդա՝ կոչելու արժանի պարտազանց մ' է և ոչ Քաղ. ժողովը:

Ինչպէս ամեն ազգի մէջ և ամեն ժամանակ կը պատահի, նոյնպէս և մեր ազգին մէջ ալ հարկաւ յաճախ վարչական տաղանդներ պիտի պատահին և հարկ իսկ է որ պատահին. և ազգի մը քաղաքակրթութիւնէն կախալ է այդ տաղանդներն նոյն ազգին շահուցը չը վնասելու եղանակաւ և օրինաւորութեամբ լուծուիլը, սակայն վերջին օրերս ցաւօք սրտի կտեսնենք որ, ոմանք գրեթէ ուխտած են ամեն օրինաւորութիւն վեր ի վայր շրջել, ամեն ճշմարտութիւն խեղաթիւրել, ամեն կարգ կանոն խանգարել և մինչ իսկ ողջախոհ հասարակութիւնն զրգռել, որպէս զի կարենան իրենց նպատակին հասնիլ:

Ասոնցմէ ոմանք զՍ. Պատրիարքը պաշտօնէ ձգելու ամեն ճիշդ կիմարեն և ընդհակառակն ումանք ալ Քաղ. ժողովոյն ղէմ մի և նոյն վարմունքներն ի գործ կածեն, և իրերն յառաջանալով այն վիճակին հասած են, որ եղբայրադաւ թշնամութիւնը գործել սկսած է. եւ եթէ Հայոց ազգին այս վիճակը ևս քան զնա դառնացնող և վտանգաւոր ընող մը կայ, այն ալ ցաւօք պէտք է խոստովանիմք թէ Մասիս լրագիրն է:

Մասիս, այս, Մասիս, եթէ միայն այս թերթը չըլլայ Հայոց մէջ, մեծ վտանգութեամբ պիտի ըսնէք թէ՛ մեր ազգին մէջ ծագած խնդիրներն երբեք այդչափ ոչ կը յուզուին և ոչ կը կընճոտան:

Հրաւեր կը կարգամք ամեն Հայու, որ անգամ մը աչքէ անցնեն Մասիսի սա մէկ երկու շաբթուան թերթերը, և տեսնեն թէ՛ ինչպէս ամեն ճշմարտութիւն կ'խեղաթիւրէ, ինչպէս ամեն օրտութիւն արձակ համարձակ կը խօսի, ինչպէս զեղբայր եղբոր ղէմ կը հանէ, ինչպէս հայհոյութիւն կը տեղայ իւր հակառակորդացը գլխուն, ինչպէս ազգին մէջ պառակտում կը ձգէ, ինչպէս ժողովուրդը զրգռել կաշխատի, և տակաւին ասանկ թերթ մը ազատ կը թողուի՝ մինչդեռ ուրիշ քանի մը թերթեր ազդարարութիւններ կընդունին:

Ասի ստուգիւ ղգրադրութիւն մ' է Հայոց համար:

Մասիսի խմբագիրն ինքն ալ կը հաւատայ թէ՛ մենք իրեն հետ բնաւ որ և է հաշիւ կամ հա-

կառակութիւն մը չունինք, և ճշմարիտ է որ անոր համար կը գրեմ այս տողերը՝ որ մեծ ցաւ կըզամք երբ իւր մէն մի թերթը կը կարգամք, որ մէկ ծայրէն միւսը լի է թշնամութեամբ, ատելութեամբ, հայհոյութեամբ և հետամուտ միշտ խրոսոգութիւնն ու յուզմունքն արծարծելու, թերթ մը՝ որ 22 տարի ազգէն անած ըլլալով՝ քիչ շատ պարտի իւր կերած հացին երախտագէտն ըլլալ, որ պարտի ամեն խմբագրէ աւելի յուրջ և խոհուն եղանակաւ գրել, կուտակցութեանց առուելի համաձայնութեանն աշխատիլ քան զանոնք առաւել ևս իրարու թշնամի ընել:

Ինչո՞ւ, Մասիս, այդ աստիճան Քաղ. ժողովոյ հարուստ չեղող անգամները կը հարուածես. հերիք Պրուսա մը տակն ու վրայ ըրիր, հերիք Հաճիւսէյիւր պաշտպանելով Հայոց հարստահարութեան խնդրոյն կարեւորութիւն բռնալ փորձեցիր, հերիք այս տասն երեք տարի է սահմանադրակամութեան ղէմ գրելով, միապետութիւն կանգուն պահել ջանացիր, հերիք մինչ իսկ Հայոց դատախարակութիւնն Վաթիք վարդապետաց, յանձնել ուղեցիր, և հիմայ ալ երբ խեղճ ազգի մը պարկեշտ ժողովուրդը կը զրգռես, հանդարտութիւնը կը վճռուես, կոխ կուզես, անխխիւնութիւն կուզես, որ դուն ապրիս թերթագր. Հայոց հայրենիքն աւերակ է, ընտանիքներ միայն կան, ինչ կը բաղձաս, այդ ընտանիքներն ալ դուն աւերես և անոնց աւերակացը վրայ անձնասիրութեան կտուք արշաւել տաս:

Մեղք է Հայոց ազգին, Մասիս, մեղքըցիր այս աղղը՝ եթէ զքեզ անոր անհատը կը ծանչես, չտիաւորէ քրիշդ. մէկ զի ըրէ ատելութիւնն ու օխոս, սուտն ու սխալը, անխաւաքութիւնն ու ապօրինաւորութիւնը և գրէ ինչ որ ճշմարիտ և արագար է. եթէ Ս. Պատրիարքը պիտի գովես, գովէ նաև Քաղ. ժողովոյ աղէտութիւնները, և եթէ Քաղ. ժողովը պիտի պարտաւես, պարտաւէ նաև Ս. Պատրիարքին ալ թիւր գործերն և այսպէս արդար հաւասարակշռութիւն մը ունեցիր վարմանցը մէջ. քու պաշտօնակիցներդ և քեզ հակարծիք գտնուող երեսփոխաններդ ժողովուրդը՝ օտարի արժանի գէշ անուններով մի՛ յորժորժէր, եթէ չես ուզիր որ ազգին մէջ երկպառակութիւնն յարատեւէ:

Լրագրոյդ շարադրութիւնն քիչ շատ աղէկ է Մասիս ջանա և բաւական է, եթէ ողիդ և ըսկըզոնքդ ալ անոր յարմարցնես, առանց որոյ հայ ապրիդ Հայոց նախատինք մ' ըլլայ թերեւս որովհետեւ այս մէկ չէ, երկուք չէ, հինգ չէ, տասը չէ, այլ միշտ այսպէս վնաս ունիս ազգիդ և օգուտ ընաւ:

Ասիս Թ. 154, Ուրա. 15